

HOREA POP, ION BEJINARIU, SANDA BĂCUEȚ-CRIȘAN, DAN BĂCUEȚ-CRIȘAN, DANIEL SANA, ZSOLT CSÓK, *Șimleu Silvaniei. Monografie arheologică, I. Istoricul cercetărilor*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2006, 173 p.

Colectivul arheologilor de la Muzeul Județean Zalău a introdus în circuitul științific o lucrare monografică dedicată uneia dintre cele mai intens cercetate regiuni din nord-vestul Transilvaniei – Șimleu-Silvaniei. Volumul cuprinde informații cu privire la istoricul cercetărilor asupra regiunii și date noi obținute din cercetările arheologice din ultimii ani în siturile arheologice preistorice, antice, post-romane și medievale.

Primul capitol este dedicat prezentării cadrului geografic (p. 11–14) extrem de propice locuirii, motiv pentru care densitatea descoperirilor arheologice este foarte mare. Situat într-o poziție geografică privilegiată Șimleu Silvaniei a făcut obiectul interesului *colecționarilor și pseudo-arheologilor* încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea, pentru ca apoi să intre repede în atenția specialiștilor, așa cum ni se relatează în capitolul dedicat *Precursorilor: „arheologi” și colecționari* (p. 15–18).

Capitolul al treilea deschide seria prezentărilor în succesiune cronologică a cercetărilor arheologice dedicate descoperirilor neo/eneolitice (p. 19–30), din epoca bronzului și prima epocă a fierului (p. 31–66), din perioada dacică (p. 67–96), descoperirilor din epoca romană (p. 97–112), din perioada medievală timpurie (sec. VII–XIII) (p. 113–130) și din perioada medievală (p. 131–142).

Descoperirile aparținând evului mediu timpuriu suscită cele mai multe discuții, având în vedere importanța lor pentru istoria Transilvaniei. Autorul acestui capitol, D. Băcuet-Crișan, face o analiză a tuturor punctelor cu descoperiri databile în secolele VII–XIII, aducând și unele corecții la informațiile deja publicate. În acest sens este de menționată afirmația sa, conform căreia la Șimleu Silvaniei – *Nagy Pista* nu a fost descoperită ceramică lucrată la roata rapidă, așa cum a fost publicat anterior¹ (p. 126). Referitor la celelalte

obiective sondate arheologic ni se prezintă situația din punctul *str. A. Mureșan nr. 11*, unde a fost descoperită în urma unei cercetări de salvare o locuință cu instalație de foc, precum și cea referitoare la cercetările sistematice întreprinse de mai mulți ani în cele două fortificații *Observator* și *Cetate/Varhegy*. Autorul face o scurtă trecere în revistă a informațiilor publicate până în prezent, aducând unele corecturi în ceea ce privește lucrurile publicate până la acest moment² (p. 126–129, n. 60–67). Foarte interesantă ni se pare informația referitoare la datarea celor două fortificații – *Observator* și *Cetate/Varhegy* – prima fiind datată în secolul al X-lea, maxim începutul secolului al XI-lea și având o singură fază (p. 127)³, în timp ce a doua se datează cel mai timpuriu în secolul al XI-lea și a avut mai multe faze de construcție, dintre care cel puțin una din lemn și una din piatră (p. 127). Această opinie vine în contradicție cu cea exprimată de C. Cosma, ce consideră că cele două fortificații au fost contemporane⁴. Mai multe clarificări ne sunt promise după încheierea cercetărilor arheologice.

Capitolul al IX-lea – *Descoperirile medievale (sec. XI–XIV) în oglinda istoriografiei moderne* (p. 131–141) – datorat lui Csok Zsolt, aduce în discuție o problematică

² Sunt avute în vedere studiile lui C. Cosma, *Fortificații din secolele X–XI din vestul și nord-vestul României. Considerații privind stadiul actual al cercetărilor*, în *Acta Musei Porolissensis*, 23, 1, 2000, p. 453–498; idem, *Vestul și nord-vestul României*, p. 49, 232–233.

³ Încetarea funcționării acestei fortificații poate fi legată, în opinia lui D. Băcuet-Crișan, de incursiunea întreprinsă de Tuhutum și Horca, avându-se în vedere existența unui nivel de distrugere prin incendiere pus în evidență de cercetarea arheologică (p. 129). Totuși, considerăm că această ipoteză mai trebuia analizată și încercat de documentat cu materiale arheologice capabile să ofere o cronologie cât mai strânsă.

⁴ C. Cosma, *Fortificații din secolele X–XI...*, p. 476; idem, *Vestul și nord-vestul României...*, p. 233.

¹ C. Cosma, *Vestul și nord-vestul României în secolele VIII–X d. H.*, Cluj-Napoca, 2002, pl. 255/1.

oarecum legată de cea prezentată în capitolul anterior, dar pentru un palier cronologic ulterior, fiind vorba despre istoriografia cu privire la fortificațiile de la Șimleu Silvaniei în cursul secolelor XI–XIV. Foarte interesante ni se par informațiile legate de domeniile Crasnei și Șimleului Silvaniei prezentate din perspectiva studierii documentelor și completării acestor informații cu descoperirile arheologice efectuate până în prezent. Scurta incursiune în istoria formării comitatului Crasna este completată de un repertoriu al așezărilor pendinte de acest comitat începând cu secolul al XI-lea.

Lucrarea este ilustrată cu hărți și planșe alb-negru și color; ultimele sunt de o calitate excepțională și redau piesele de aur ale celebrului tezaur de la Șimleu Silvaniei.

O astfel de monografie arheologică pentru unul dintre punctele foarte importante de pe harta arheologică a României era imperios necesară pentru a avea un instrument serios de lucru la îndemâna celor ce se ocupă de studiul descoperirilor arheologice din zona de nord-vest a Transilvaniei.

IOAN MARIAN ȚIPLIC